Bütçe Rekor Açığa Koşuyor

Geçtiğimiz yılın Haziran ayında 12.0 milyar TL açık veren Merkezi Yönetim Bütçesi 2020 yılının aynı ayında 19.4 milyar TL açık verdi. Faiz dışı denge de 7.7 milyar TL açıktan 13.1 milyar TL açığa yükseldi.

2020 yılının ilk yarısında bütçe açığı geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 39.3 artarak 109.5 milyar TL'ye, faiz dışı denge ise yüzde 37.2 artışla 38.2 milyar TL açığa yükseldi.

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Mio TL	Oca-Haz 19	Oca-Haz 20	Değişim	Ger./Hedef
Bütçe Giderleri	481.567	564.862	17,3%	51,6%
Faiz Hariç Giderler	430.823	493.605	14,6%	51,6%
Faiz Giderleri	50.744	71.257	40,4%	51,3%
Bütçe Gelirleri	402.984	455.411	13,0%	47,6%
Vergi Gelirleri	307.743	335.948	9,2%	42,8%
Bütçe Dengesi	-78.583	-109.450	39,3%	78,8%
Faiz Dışı Denge	-27.839	-38.193	37,2%	-57,4%

Bir önceki ay 147.2 milyar TL olan 12 aylık birikimli bütçe açığı Haziran'da 154.6 milyar TL'ye yükselirken, bütçe açığının milli gelire oranı yüzde 3.5 oldu. Faiz dışı dengedeki açığın da yıllıkta 27.8 milyar TL'den 38.3 milyar TL'ye yükseldiği görülüyor.

Yılın ilk yarısında gelirler bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19.5 artarken, giderlerdeki artış yüzde 26.8 oldu. Vergi gelirleri geçtiğimiz yılın Ocak-Haziran dönemine göre yüzde 23.5 artış gösterirken, cari transferler ile faiz ve faiz dışı harcamalardaki artış oranının vergi gelirlerinin üzerinde olması bütçe görünümündeki bozulmada belirleyici oldu.

Bütçe Dengesi (milyar TL)

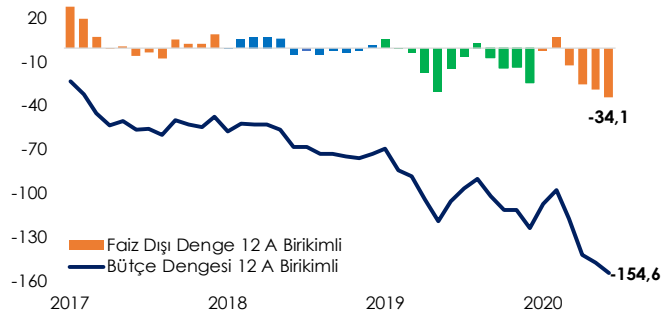

Bütçe gelir ve giderleri enflasyon etkisinden arındırıldığında giderler yılın ilk yarısında geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 4.8 artarken gelirlerdeki artış yüzde 1.0'de kaldı. Vergi gelirlerinin ise yüzde 2.4 daraldığını görmekteyiz.

Vergi gelirlerinin detaylarında aylık bazda kurumlar vergisi belirgin artış gösterirken Ocak-Haziran dönemi itibariyle artış yüzde 35.0 oldu. Dahilde alınan KDV aynı dönemde yüzde 18.3 azalırken, ÖTV yüzde 19.6 arttı. ÖTV altında izlenen motorlu taşıtlar ile dayanıklı tüketim mallarından alınan vergiler yüzde 144.5 ve yüzde 107.5 artış gösterdi. Hazine'nin borçlanmalarında TÜFE'ye endeksli ihraçların ağırlığının artmasıyla borçlanma senedi geçmiş gün faizleri ve primli satış gelirleri kalemi 2019 yılının ilk yarısında 1.4 milyar TL düzeyindeyken bu yılın aynı döneminde 15.4 milyar TL'yi yükseldi. Normalleşmeyle beraber gümrük ve ithalde alınan KDV'nin Haziran ayında yüzde 109.8 ve yüzde 95.8 arttığını görmekteyiz. İthalata getirilen ek vergilerle yılın ilk yarısında gümrük vergileri geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 43.7 artarken, ithalde alınan KDV'deki artış yüzde 9.2 ile sınırlı kaldı.

Giderler tarafında ise dikkat çeken noktalardan biri kamu bankalarının yükselen görev zararları. Halk Bank ve Ziraat Bankası'nın görev zararları geçtiğimiz yılın ilk dönemine göre sırasıyla yüzde 70.1 ve yüzde 36.9 artış kaydetti.

Faiz giderleri geçtiğimiz yılın Ocak-Haziran dönemine göre 20.5 milyar TL artarak 701.3 milyar TL'ye yükselirken, bu kalem altında yer alan türev ürünler kaynaklı giderlerin 2.1 milyon TL'den 1.1 milyar TL'ye yükselmesi ayrıca altı çizilmesi gereken bir diğer gelişme.

Hazine nakit dengesinin de işaret ettiği üzere merkezi yönetim bütçesi rekor açığa koşuyor.

2020 yılının ilk yarısında Merkez Bankası'ndan (TCMB) yapılan transferlere rağmen 109.5 milyar TL açık veren bütçenin yılın tamamında 200 milyar TL'nin üzerinde bir açık vereceğini, açığın GSYH'ya oranının yüzde 5.0'e yükseleceğini hatta ötesine geçeceğini söyleyebiliriz.

Vergi gelirlerindeki ötelemeler ve yavaşlama, kamudaki israfla beraber artan borçlanma gereği, kısalan vadeler faiz giderlerini yükseltirken bütçeyi de bozmaya devam etmekte.

Kamu bankalarının görev zararlarının yükselmesi, yine türev işlem kaynaklı giderlerdeki artış da bütçede dikkate değer diğer noktalar.

Türkiye ekonomisinin bütçe ve cari açık veriyor olması kırılganlığını artırıyor.

* Bu dokümanda yer alan değerlendirmeler bilgilendirme amaçlı olup Cumhuriyet Halk Partisi yetkili kurullarından onaylanmış bağlayıcı politika metinleri değildir.